



SOPRONI
EGYETEM

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

Reflektív pedagógus – az értékteremtés szolgálatában

Varga László

KÉPZŐK KÉPZÉSE

Soproni Egyetem

Benedek Elek Pedagógiai Kar

SOPRON



Előadásvázlat

- A megváltozott pedagógus szerep
- Reflektív gondolkodás (alap)
 - Mi is ez?
 - RJR modell
 - Az optimális élmény pedagógiája - FLOW
 - Értékteremtés
 - Pedagógiai kultúraváltás



Ki mondta és mikor?

„Fiatalságunk rosszul nevelt, fittyet hány a tekintélyre és semmiféle tiszteletet nem tanúsít az idősek iránt. Manapság fiaink nem állnak fel ha belép egy idős ember, feleselnek a szüleikkel és fecsegnek ahelyett, hogy dolgoznának. Egyszerűen kiállhatatlanok.”



Szókratész Kr. e. 470-399

„Fiatalságunk rosszul nevelt, fittyet hány a tekintélyre és semmiféle tiszteletet nem tanúsít az idősek iránt. Manapság fiaink nem állnak fel ha belép egy idős ember, feleselnek a szüleikkel és fecsegnek ahelyett, hogy dolgoznának. Egyszerűen kiállhatatlanok.”



Technika változása

- 38 év alatt 50 millió rádió
- 13 év alatt 50 millió TV
- 4 év alatt 50 millió internet felhasználó
- 3 év alatt 50 millió iPod felhasználó
- 2 év alatt 50 millió Facebook felhasználó
- 3 nap alatt 1 millió iPhone 3 GS felhasználó

Sue Palmer: Mérgező gyermekkor

A kultúra gyorsabban változik, mint azt követni tudjuk = SOCIAL PAIN

A problémák

- Csak online benyomás a másikról – kötődések hiánya
- Transzparencia – mi marad az intimszférában?
- Védtelenség – a személyiség határainak fontossága
- Illúziók – az online idealizáció hatása
- Mintakövetés?
- Hálózati lét és agresszió
- Online csoport és offline nevelés
- A gyerek életkori jellemzője, hogy meg akarja csinálni, amit mások is csinálnak.
- Online szorongások
- FOMO (fear of missing out) – rettegés attól, hogy kimarad valamiből



Pedagógus szerep

- Lámpás
- Tudáselosztó
- Tanulásszervező
- Mindenek – pingpongjáték

Pedagógusok fontossága (társadalom):

11 % nagyon fontos

47% jelentős

42 % nem jelentős



Pedagógusszerep alkotóelemei

- Külső szerepelvárás
 - azonosul – kongruens
 - nem azonosul - szereptagadó
- Belső szerepdefiníció – tudás, nézetek, attitűdök
 - Ki vagyok én?
 - Miért pedagógus? Mivel szolgálhatok?



Személyközpontú pedagógia

- A pedagógus olyan tanulási környezetet teremt, amelyben sok izgalmas, értelmes probléma van.
- A tanulás tapasztalásra épül.
- A nevelő csak egy – és nem egyetlen – erőforrás.
- A nevelő facilitátor, aki bízik a gyermekekben.
- A személyközpontú nevelő nem rohan, nem hajtja a gyerekeket.



Új pedagógiai helyzet

- Családi szerkezet átalakulása
- Digitális tér
- Időprobléma
- Média – példaképek
- Posztmodern
- Fogasztói társadalom
- Bizonytalanság
- Civilizáció buktatói
- Versenyhelyzet



Pedagógusi mesterség elemei

- Teoretikus háttér
- Bizalom teli légkör megteremtésének képessége
- Szaktudományi szempontú tudás
- Szerepviselkedési biztonság
- Együttműködés igénye és képessége
- Reflektivitás - a pedagógiai szituációk, jelenségek elemzési képessége,
- A kompetencia-határok biztos felismerése

Én-kép  mások felé fordulás



Mentális egészség

- Önismeret, kedvező énkép
- Önkontroll
- Saját élmények pszichés feldolgozása
- Örömképesség
- Szociális attitűdök: önzetlenség, empátia, megbocsátani tudás, produktivitás
- Autonómia
- Integráltság: kiszámíthatóság, egységes életszemlélet
- Egyensúlyi állapot



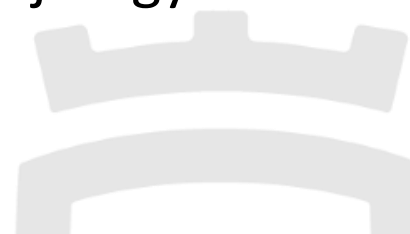
A pedagógusi tudás

- Elméleti tudás
- Gyakorlati tudás
- Nézetek
- Attitűdök



Pályafejlődés

1. **Kezdeti idealizmus és optimizmus:** saját tanulási tapasztalataikra épül, a nevelés valós folyamatairól és főleg a valós gyermekekről semmit sem tudnak. A saját, egyszemélyes gyermeki mintájukat általánosítják az összes gyermekekre.
2. **A túlélés:** a valósággal való megismerkedés szakasza.
3. **A megkapaszkodás:** kezdik felmérni a helyzetet, képesek felismerni a problémákat, megoldásokat keresnek.
4. **A működőképes gyakorlat kialakítása:** a nevelő kialakít egy számá- ra működőképes gyakorlatot, amelyet biztonsággal tud alkalmazni, és ahhoz ragaszkodik.
5. **Tovább lépés:** a nevelő reflektál, kísérletezik, figyelmét a saját gyakorlatáról a gyermekekre irányítja



Reflektivitás

„A reflektív szemlélet igyekszik magába ötvözni a pedagógiai **tudásról**, a pedagógiai **döntésekről** és **gondolkodásról**, valamint a pedagógusok **hiteiről** és **konceptióiról** összegyűlt ismereteket.”

(Falus Iván)



Mit értünk alatta?

- A reflektív tanításon olyan, a pedagógiai tevékenységet folyamatosan és tudatosan **elemző gondolkodást** és gyakorlatot értünk, mely biztosítja a nevelő tevékenység folyamatos **önellenőrzését** és ezen alapuló **fejlesztését**.
- A reflektivitásnak alapvetően két irányát különböztethetjük meg:
 - a **nevelőnek a gyermekek** és gyermekcsoportok történéseire,
 - a **saját személyére**, nézeteire és tevékenységére irányuló elemzéseket.



Miért reflexió?

- Énlátásunk többé-kevésbé mindig **torzító**, mindig illúziókkal terhelt.
- Magában a pedagógiai szerepben mindig benne rejlenek az **önismeret javításának** lehetőségei.
- Az ön megismerés és önértékelés »illúzió redukciója« legbiztosabban úgy vihető végbe, hogy **belenézünk a tükörbe** és elfogadjuk, hogy **magunkat látjuk benne**.



Jelentősége

- Azoknak a nevelőknek a működése hatékonyabb, akik tudatosan reflektálnak, mert tudják, **mit és miért csinálnak**, és mi lesz tetteik **következménye**.
- Ez utóbbi hiányában az egyén a **véletlen és a spontaneitás** rabszolgája lesz.
- A reflektív pedagógia alkalmas a **„híd” szerepére** az elmélet és gyakorlat közötti szakadék áthidalására is.

Tükörbe nézés és tükör mögé látás



Reflexió: mi a baj az iskolával?

Leginkább külső tényezők

- Túlméretezett és elvont tananyag, időhiány
- Motiváció hiánya
- Osztálylétszám
- Családi problémák

Legkevésbé: valamit rosszul csinálok (dolgozat)



Az elég jó pedagógus...

- képes elemezni a munkáját
- tudja, hogy mit, miért és hogyan csinál
- nem elégszik meg a pusztá rutinnal, azzal, hogy „így szokta”
- de azzal sem, hogy „korábban már bevált”
- folyamatosan figyeli, értékeli és módosítja az alkalmazott módszereket, és közben tudatosan irányítja szakmai fejlődését is.

A reflexióra - megfigyelésre, elemzésre és értékelésre - való képesség a
pedagógiai professzió **alapköve!!!**



Miért legyünk reflektívek?

- Mert muszáj.
- Mert arra ösztönöz, hogy **jobban megértsük a tanulókat**, szükségleteiket és képességeiket. A gyerekek fejébe látni nem könnyű! A reflektív tanár könnyebben eléri a tanulóknál is, hogy reflektáljanak saját tanulásukra, ezáltal elemezzék, értékeljék és fejlesszék azt. Segít önálló tanulóvá fejlődni.
- Mert a reflexió **fejleszti érzelmi intelligenciánkat**, különösen, ha érzelmeink elemzésére is gondot fordítunk. Ha tudatosulnak bennünk érzéseink, könnyebb kezelni őket.
- Mert a reflexió **a fejlődés kulcsa**. Fejlődni csak úgy lehet, ha elgondolkodunk azon, ami történt, elemezzük és további tudást és új utakat keresve folyton kísérletezünk.

Elmélet kontra gyakorlat?

- A tapasztalat és a tanításban **eltöltött idő még senkit sem tesz automatikusan** kiválónvá vagy „szakértővé”.
- **Elrugaszkodhatunk az ösztönös napi rutintól**, kiszabadulhatunk egy olyan állapotból, amelyben az események irányítanak bennünket, és nem mi az eseményeket. A reflexió a szakmai gyakorlatban kétféleképp nyilvánulhat meg: tevékenység közben és a tevékenység után.
- A reflektív gondolkodás és magatartás a pedagógiai gyakorlatban akkor kezdődik, amikor a **frissen végzett pedagógus gyakorlati tapasztalatai nem egyeznek a tanultakkal** vagy a tanításról, tanulásról benne élő képpel, vagyis ha eltérés van az elmélet és a gyakorlat között.
- A tapasztalatból kinövő tacit (rejtett) tudás az idők során így explicitté válhat, azaz tudatosulhat, az **elméleti és a tapasztalati tudás közötti szakadék lassan szűkül**ni kezd.



Empátia kaland

A reflektív gyakorlat kialakításához jó szolgálatot tesz az a kaland, ha valamelyik konkrét tanítványunk helyébe képzeljük magunkat egy konkrét óránkon.

- ❖ Mit tesz? Milyen lehetőségei vannak? Mennyit mozog, mennyit és kivel beszél? Mit talál érdekesnek? Mennyire érti, amiről szó van? Mennyire van benne egy aktív folyamatban? Unatkozik?
- ❖ Ezt kezdhethetjük **a saját érzéseink elemzésével** is, amikor előadáson vagy értekezleten vagyunk. (Jegyezzük le, pl.: Szomjas vagyok. Jó lenne felállni egy kicsit. Meddig beszél még, rettenetesen unalmas. Vajon hazaért már a gyerek?) Mit tehetnénk a következő órán, hogy a gyerekek jobban érezzék magukat?

Önmagunk és kollégáink segítségével – segítő önfeltárás

- Mit tekint sikernek és miért?
- Mit tekint nehézségnek, kudarcnak és miért?
- Milyen történéseket (tényeket) tud felsorolni a siker vagy a kudarc kapcsán?
- Mit gondol, mit tapasztal önmagáról mint pedagógusról?
- Miként fejlődhetne és miben?
- Mit gondol, mit tapasztalt arról, hogyan nevel?
- Mit kellene tennie a fejlődés érdekében?
- Mit tud a gyermekeiről?
- Miként fejlődnek gyermekei?
- Miben segíthetné a nehézségeket?



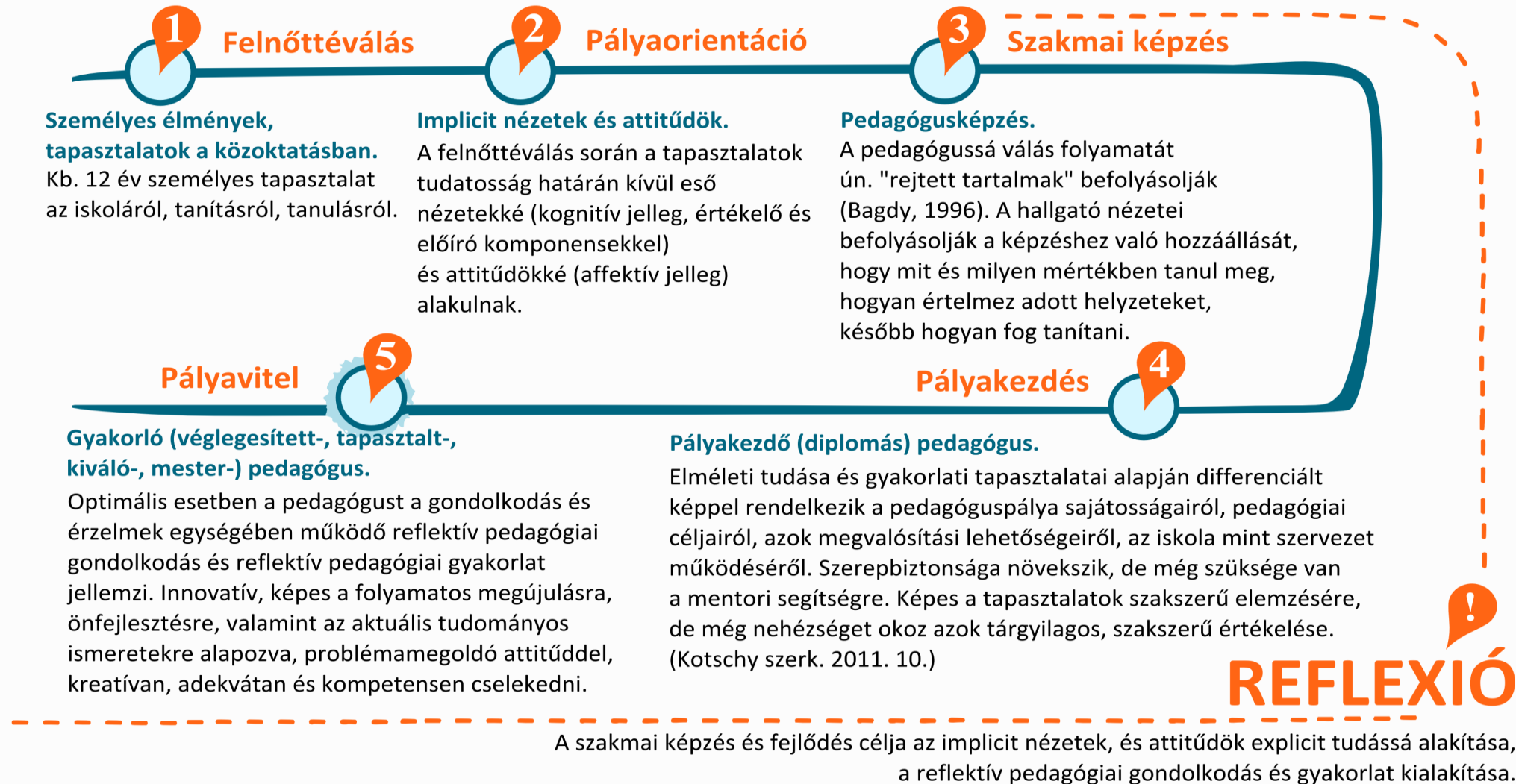
Eseményleírás (ami történt) helyett elemzés

Segíthetnek a következő kérdések:

- Mi történt? Mit láttam/hallottam/tapasztaltam?
- Hogy éreztem magam? Milyen hatással járt, amit tettem/nem tettem?
- Mi volt abban a jó és a rossz, ami történt? **Fogalmazzunk meg értékítéleteket.**
- Mi miért történt úgy, ahogyan történt? **Kérdezzünk meg másokat, olvassunk!**
- Mi következik abból, amit leírtam és elemeztem? **Általános következtetés.**
- Mit tehetek másképp? **Személyes következtetés, terv.**



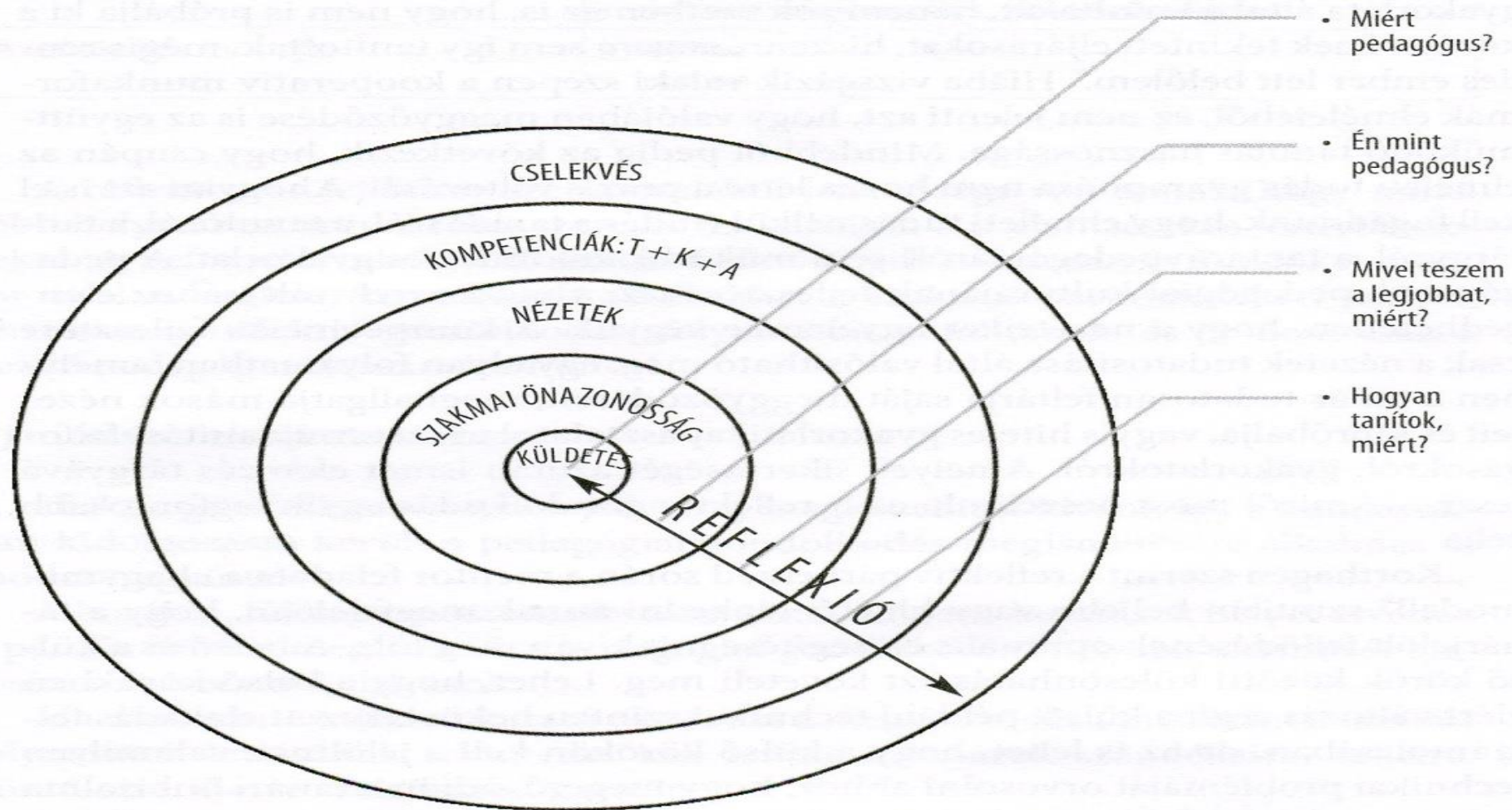
A PEDAGÓGUSSÁ VÁLÁS FOLYAMATA



Felhasznált szakirodalom:

- Bagdy Emőke (szerk.) (1996): A pedagógus hivatásszemélyisége. Egy pályaszocializációs kísérlet tanulságai. KLTE Pszichológiai Intézet, Debrecen
- Dr. Bárdossy Ildikó, Dr. Dudás Margit (2011): Pedagógiai nézetek. Pécsi Tudományegyetem, Pécs
- Kotschy Beáta (szerk.) (2011): A pedagógussá válás és a szakmai fejlődés sztenderdjei. Eszterházy Károly Főiskola, Eger

Hagymamodell



1. ábra. Hagymamodell



A pedagógussá válás folyamatát, hogy mit és milyen mértékben sajátítunk el, hogyan értelmezünk egy adott helyzetet, valamint pedagógiai gyakorlatunkat befolyásolják életünk során szerzett tapasztalataink, attitűdjeink, nézeteink.



A szakmai képzés és fejlődés célja az implicit nézetek, és attitűdök explicit tudássá alakítása, valamint a reflektív pedagógiai gondolkodás és gyakorlat kialakítása.



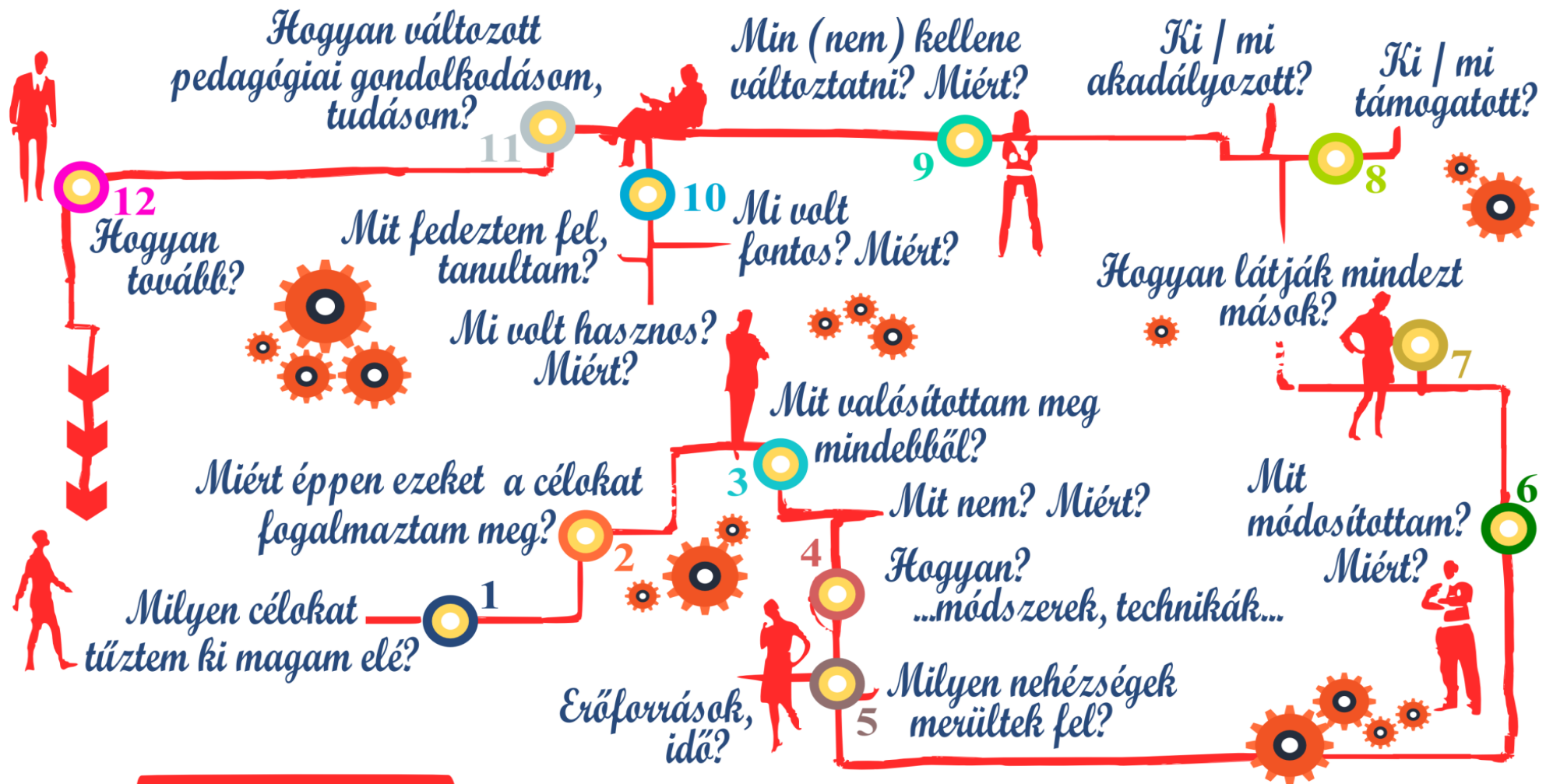
A folyamatos szakmai REFLEXIÓ

hatására (meg)változnak attitűdjeink, nézeteink, átalakul és fejlődik tudásunk, professionalizálódik pedagógiai gyakorlatunk. Mindezek által leszünk képesek megfelelni az aktuális szakmai kihívásoknak és szttenderdeknek.

Ajánlott irodalom:

- Falus Iván (2006): A tanári tevékenység és a pedagógusképzés új útjai. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Falus Iván (szerk.) (2007): A tanárrá válás folyamata. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Falus I., Kimmel M. (2003): A portfólió. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.
- Szívák Judit (2003): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.

A PEDAGÓGIAI ÖNREFLEXÓ FÁZISAI



Ajánlott irodalom:

- Falus Iván (2006): A tanári tevékenység és a pedagógusképzés új útjai. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Falus Iván (szerk.) (2007): A tanárrá válás folyamata. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Falus I., Kimmel M. (2003): A portfólió. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.
- Szivák Judit (2003): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.

Egy lehetséges út

- R J R modell -
RÁHANGOLÓDÁS
JELENTÉSTEREMTÉS
REFLEKTÁLÁS
- egy konstruktivista szemléletű
tanulási-tanulássegítési modell



Ráhangolódás

- célkitűzés, problémafelvetés
- az előzetes tudás, személyes tudás aktiválása
- gondolkodás a témáról, a feladatról, a saját tapasztalatáról, viszonyulásról



Jelentésteremtés

- ismerkedés az új információkkal
- jelentéstulajdonítás
(információfeldolgozás)
- a megértési folyamat nyomon követése
- hídépítés meglévő és új ismeretek között
(„lehorgonyozódás”)



Reflektálás

- saját kontextusba ágyazás
- az újonnan tanultak megszilárdítása (beágyazódás)
- intenzív gondolatcsere
- az értelmezői keretek alakulása (megerősödés, részbeni vagy teljes átalakulás, új gondolati sémák létrejötte)
- folyamat(ön)értékelés (formatív, fejlesztő)

RJR értelmezés

- A **ráhangelődés** egyfajta helykészítés az új számára, előkészítése előzetes ismereteim, tudásom azon területének, amelybe az új anyag beilleszkedik.
- A **jelentésteremtés** az új anyagot az előzetes ismereteim szerinti pontos helyére illeszti, amely által rendszerszemléletű gondolkodás jön létre, s kialakul egy kritikai gondolkodás.
- A **reflektálás** aktívan alakítja gondolkodásunkat, viselkedésünket, az új ismeret nem marad tudásunk halmazában az előzőek mellett, vagy egy a többi között, hanem hatást gyakorol rájuk és átértékel.

RJR

- egy lehetséges általános, **TANTÁRGYTÓL ÉS ÉLETKORTÓL FÜGGETLEN** tanulási tanulássegítési modell
- az interaktív, reflektív tanulás: **TANULÓI ÖNTEVÉKENYSÉG, ÉRTELMEZŐ TANULÁS**
- kritikai gondolkodás: **BELSŐ ÉRTELMEZŐI KERETEK „GONDOZÁSA”** érdekében (kíváncsiság, udvarias kétely, a válaszok módszeres keresése, a tanultaknak a meglévővel való összevetése, (át)értékelés), metakogníció



A civilizált emberiség



A civilizációs fejlődés létrehozott progresszív vonásokat

- életszínvonal emelkedése, új életmód
- technikai kultúra mindennapok részévé vált (javítja a világ megismerését, a tanulást)
- iparilag fejlett országokban az oktatás tömegessé vált
- modernizálódó műveltségtartalom (nyitott tantervek)
- kitágul az emberi horizont
- gyorsabb értéksajátítási folyamat (akceleráció)
- K. Lorenz: A civilizált emberiség nyolc halálos bűne (1972)



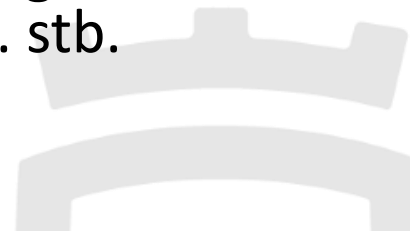
Ellentmondások

Új vívmányok hasznosítása nem megy buktatók nélkül.

Nevelési oldal:

- jólét mint negatívum – verseny a presztízsért, divatjelenségek
- anyagi értékek a humán értékek fölé rendelődnék
- felbomlik a hagyományos családmmodell, az új nehezen formálódik
- elembertelenedett viszonyok (családok 50%-a válással végződik)

Létebizonytalanság, munkanélküliség, kis rétegeknél jólét –
az iskolát elbizonytalanítják, stabilitását elvesztik: aszociális magatartás –
vandalizmus, narkómánia, bűnözés, infantilizmus ... stb.



Értékek az iskolában

1. Időtálló, ált. értékek (progresszív) az iskolában

- elemi humanista értékek, olyan normák, melyekben egzisztenciális szükségletek fejeződnek ki – pl. tisztesség, becsület, emberi élet, munka, jellem – évezredek óta visszatérnek
- jellem: az erkölcsnek az a csomópontja, amelyik a legstabilabb emberi jellemző, bemutatja, hogy milyen az ember értékorientációja, megmutatja, hogy az ember tud különbséget tenni a pillanatnyi érdek és az állandósult érdek között
- tudományos, kulturális értékek
- alkotó munkában manifesztálódott alkotóképesség
- emberi viselkedési kultúra, esztétikai, egészségügyi vonatk.
- proszociális magatartás, hazafiság, európaiság
- közéletiség, öntevékenység, szolidaritás



Értékek az iskolában

2. Modern, korszerű értékek

- modern kor vívmányainak megismerése, alkalmazásukra való felkészülés
- bevinni új elemeket a modern műveltség tárházába, pl. ökológiai védelem
- műveltség tartalmi elemeit közkinccsé tenni
- kritikusság, önkritikusság, objektivitás, tolerancia, lelkiismereti szabadság megértése
- egyéni és kollektív együttélés, együttműködés, kölcsönösség nélkül nincs önmegvalósítás



Egy lehetséges értékstruktúra

- A biológiai lét értékei (testi kép., önellátás, egészségvédő)
- Az én harmóniája (hit önmagunkban, felelősségvállalás)
- Társas kapcsolatok értékei (személyes, szociális, mindennapi érintkezés)
- Társadalmi eredményességre vonatkozó értékek (műveltség, munka)
- A humanizált társadalom és világkép értékei (haza-nemzet, civil társadalom, világ)



Legfontosabb pedagógiai értékek

- egészség
- aktivitás
- érdeklődés
- kommunikáció és kooperáció
- életfeladatokra való felkészültség
- produktivitás (kreativitás, innováció)
- átfogó valóságérzékelés és –értékelés
- autonómia
- igényszint
- felelősség



Mit lehet tenni a civilizációnkon keletkezett „repedésekkel”?

- házasság legyen érték
- szeretetben való növekedése
- a család élet szépsége növelhető
- az „Én” szemlélet helyett a „Te”, a „Mi” szemlélete, azaz a család a fókuszban
- felülmúlni a jelent és a jövőnek feszülni
- nagylelkűen adni és fogadni az életet, mely a szeretetből sarjad
- kibékülni a teremtet világgal és önmagunkkal ----> várható egy „kopernikuszi fordulat” ...



Apai intelem...

- Ne keverj munkát mulatsággal!
- Munka és öröm együtt járhat, a tudás gyökereinek nem muszáj keserűnek lenni.



Boldogságkeresés

- Nem olyasmi, ami csak úgy megtörténik velünk, nem kapcsolatos a szerencsével és a véletlennel
- Fel kell készülni rá
- Mindenki maga óvja, ápolja
- Hogyan kell irányításunk alatt tartani belső élményeinket?
- Érzelmi élmény, mely pillanatokra adatik meg nekünk

Két célképzet vonzza

- Önmegvalósítás
- Szeretetképesség

A kettőnek ki kellene egészítenie egymást...
Nem lehet üldözőbe venni...



Csúcsélmények – a flow

- A csúcsélmények leginkább akkor jönnek létre, amikor nagyon mélyen belefeledkezünk valamilyen tevékenységbe.
- Csíkszentmihályi flow-nak, azaz áramlatnak nevezte azokat a tökéletes pillanatok, amelyeket az **öröm, a kreativitás és az élet teljes felvállalása** jellemez.
- A flow egy spontán, erőfeszítés nélküli mozgás.
- Nem passzív állapotunkban ér el bennünket!

„Tökéletes élmény”

- A boldogság nem egyenlő az anyagi javakkal, nem szerzhető meg hatalommal. - Nem külső eseményektől függ.
- Akik megtanulják, hogyan kell irányítás alatt tartani belső élményeiket, képesek arra, hogy életük minőségét meghatározzák.
- Ilyenkor átszellemülünk, gyönyörűséget érzünk, ami meghatározó lesz majd életünkben.



Flow 9 összetevője

1. **A cselekvés és a tudat összeolvadása:** A flow állapotában semmilyen erőfeszítés nem kell ahhoz, hogy eggyé váljunk a mozdulatainkkal
2. **A világos célok:** tudjuk, hogy mit kell tennünk
3. **Az egyértelmű visszajelzések:** a visszajelzés adja az ember számára a saját teljesítményéről való tudást
4. **A pillanatnyi feladatra való koncentráció:** a flow állapotában tökéletesen összpontosít az ember
5. **A kontroll érzése:** az ember rendelkezik a pillanatnyi feladat megoldásához szükséges készségekkel



Flow 9 összetevője

6. **Az önmagunkkal kapcsolatos tudatosság elhalványulása:** a flow-ban az ember megszűnik aggódni önmaga miatt
7. **Az időélmény átalakulása:** a flow-ban felszabadulunk az idő nyomása alól
8. **Az autotelikus élmények:** azok az élmények, amelyek önmagukban is jutalomértékűek
9. **A kihívás-készség egyensúly**



Flow = motor

- A flow a komplexitás evolúciójának motorja, hiszen arra ösztönöz, hogy saját határainkat meghaladva fejlődjünk.
- De nem adja meg az etikai irányt.
- Feladatunk tehát abban áll, hogy megtanuljuk a saját életünket olyan módon élvezni, hogy azzal ne csökkentsük mások esélyeit a saját életük élvezetében.



Csíkszentmihályi elégedetlenség konceptiója

- Az egyre növekvő elvárások paradoxona azt sugallja, hogy az élet minőségének javítása megoldhatatlan feladat.
- Objektív – szubjektív életminőség viszonya:

AMIKOR VALAKI ANNYIRA CSAK ARRA ÖSSZPONTOSÍT,
AMIT EL AKAR ÉRNI, HOGY ELFELEJTI ÖRÖMÉT LELNI A
JELENBEN



Mi tesz tönkre? Mi visz előre?

SÜRGŐS
ÉS
FONTOS

NEM SÜRGŐS
ÉS
FONTOS (FLOW)

SÜRGŐS
ÉS
NEM FONTOS

NEM SÜRGŐS
ÉS
NEM FONTOS

Példa: hét kritikus faktor a boldog gyermekkor érdekében

1. A szerető, kedves, segítő, támogató és gondoskodó család.
2. A jó barátok, a kortárskapcsolatok.
3. A közös játék, az együttműködés, a közös tevékenységek.
4. A gyermekeknek mintákra és értékekre van szükségük. Nagyon fontos az odafigyelés, a meghallgatás, a szabad véleménynyilvánítás, a döntéshozatalba való bevonás.
5. A jó intézmények.
6. A testi és lelki egészség megléte.
7. A családok anyagi helyzete.



Bátorító pedagógia

Kialakulása: Alfred Adler szemléletmódjával függ össze. Vallotta, hogy a megelőzés lényegesen többet ér, mint a terápia.

Fogalma: a bátorító nevelés az individuálpszichológia rendszerére alapozott pedagógiai irányzat.

Alapvetései:

- Az ember közösségi lény
- A személyiséget egységes egészként kezeli
- A bátorító pedagógia megtanulható, módszerei elsajátíthatók

A bátorítás vezérgondolatai

- Te azokhoz tartozol, akik ezt meg tudják tenni.
- Egy kísérlet nem árt. Ha valami nem sikerül, az nem bűn.
- Sok alkalmat és sikereket, kell biztosítani.
- Minden valamennyire sikeres teljesítményt el kell ismerni.
- A gyermeket olyannak kell elfogadni, amilyen, úgy és szeretni azért, hogy ő is tudja szeretni magát.
- A gyermeknek bizonyos jogokat biztosítani kell.
- Jelezni, hogy a pedagógus bízik benne, olyannak fogadja el, amilyen, nem pedig olyannak, amilyennek lennie kellene.



Adaptivitás a pedagógiában

A madarak közül a sas kiválóan repül, a rigó gyönyörűen énekel, a pulykának meg sok húsa van.

Az oktatásnak a sas túl gyors, a rigó túl zajos, a pulyka meg egyszerűen nem fér be az iskolapadba.

Az oktatásnak tyúkok kellene. Igaz, hogy csak repdesnek, a hangjuk alig okoz örömet, és húruk sem olyan sok, de legalább egyformák és egyszerűen kezelhetők.

Az oktatásnak nyitottnak kell lennie az egyénre szabott programokra ahhoz, hogy elviselje, sőt segítse a sasokat, a rigókat és a pulykákat is.

Tanulni kell humorul...?

A humor életolajozó. Ha az iskola tudatosan a „*nem rajtad, hanem érted, veled nevetek*” eszméjét hirdeti, akkor a derű, a vidámság és a játék otthonává válhat. A tanulók kognitív és affektív képességeihez igazított **pedagógiai humor** bearanyozhatja dolgozós hétköznapijainkat – tanárét, diákét egyaránt. A felelősség a tanáré - neki kell eldöntenie, képes-e a felszabadított csikókedvet egészséges keretek között tartva tartalmas munkát végezni.

Teljesebb, hitelesebb személyiséget nevelhetünk, ha nyitottság, őszinteség és gyengéd humor jellemzi óráinkat. Ehhez azonban nekünk, tanároknak is tanulnunk kell humorul.



Segít kiengedni a gőzt / humor kontra agyvérzés

A humorra azért van szükség, hogy megtanítsuk diákjainkat a stresszoldás egy lehetséges módszerére, életszemléletük pozitívabbá tételére, olyan örömforrásra, amely a legelviselhetetlenebb élethelyzetekben is *segíti a sikeres túlélést*.

INGYEN VAN, ARANYAT ÉR.



Milyen tanárt kívánok magamnak?

Gröschel (1980) - 500 felső tagozatos diák véleménye


- vidám tanárt szeretne 62 %,
- igazságosat 60%,
- türelmeset 44%,
- önmagát adót 40%,
- jóságosat 28%,
- következetest 27%,
- barátságosat 18%,
- szigorút 12%,
- elegánsat 4%
- sportosat 3%.

A vizsgálat általános tapasztalata: a gyerekek a tanórán nem kabaréműsorra vágynak, hanem jó hangulatú, stresszmentes, komoly munkára.



A humorérzék a kreativitással mutatja a legkifejezettebb korrelációt (Martin 1998)

A humorérzék: felfedezzük a jelenségek, dolgok mögötti ellentmondásokat, feszültségeket; szét tudjuk választani az igazat a hamistól; merünk játszani a gondolatokkal és a valósággal. A nonszensz, az abszurd esetében nem várunk megoldásra, feloldásra, megváltásra, fel tudjuk mérni azt is, hogy esetleg éppen az a nevetnivaló, hogy semmi, de semmi köze nincs a realitáshoz. Gyakran nevetve még hangosan fel is kiáltunk, mert annyira fáj ez a cél és értelem nélküliség.



A humor stílus

A tanár habitusának, műveltségének, intelligenciájának, okosságának és érzékenységének esszenciája a kincset érő humor.

Akinek nincs humora, az egyéb aljasságokra is képes!!!



Németországban 267 tanár tanítási módszerének elemzése alapján öt alaptípust különböztettek meg (Rißland 2002)

A jelenlegi humorpedagógiai kutatások egyik legérdekesebb, legtöbbet elemzett alanya a tanár.

- A vizsgált tanárok **22,2%-át a vidám idegölő kategóriába** sorolták. Vidámságértékük magas, dominál náluk az ellenséges, mások kontójára művelt humor, de szociális és önfelértékelő humor is jellemzi őket. Ritkán alkalmaznak önrontó humort, a komolyság nem erényük. Nem igazán hatékony tanárok.
- **Humortalan bürokrata a tanárok 14,6%-a.** Kevésbé vidámak, ritkán humorosak, átlagon felüli komolyság és rosszkedv jellemzi őket. Eredményességük átlagos.
- **Cinikus kategóriába sorolták a tanárok 18,4%-át.** Ritkán vidámak, gyakoribb az agresszív humor, magas arányú önrontó humor, nagyon magas rosszkedv és csekély komolyság a jellemzőjük. Eredményességük átlag alatti, örömtelen gürcölésnek tekintik a tanítást, hajlamosak kiégésre.

(Rißland 2002)

- A tanárok **17,2%-a a gyászhuszár kategóriába** került. Különösen alacsony mértékű vidámságot, átlagos önrontó és ellenséges humort, nagyon csekély önfelértékelő és szociális humort, extrém kifejezett komolyságot és rosszkedvet tapasztalni náluk. Magas kiégési rizikó, depresszív tendencia és csekély oktatási hatékonyság jellemzi őket.
- A legmagasabb, **27,6%-ot a jó humorú kategóriában** mérték. Csekély ellenséges humor, nagyfokú vidámság, magasabb arányú szociális és önfelértékelő humor, az átlagosnál kicsit komolyabb magatartás a jellemzőjük. E tanárok véleménye szerint szerint: az élet szép! Jó a viszonyuk a tanulókkal, jól szerveznek, terveznek, és rendelkeznek a sikeres munkához szükséges komolysággal és szakszerűséggel.



Fele – fele (de engem melyik tanít?)

- Az arányok azt mutatják, hogy az adott mintában a tanárok fele vicces kedvű, a másik fele nem.
- Ha az iskolát az élet, a társadalom modelljének tekintjük, akkor ebben az arányban nincs semmi meglepő.
- Ha az oktatói, nevelői munka sikerességét nézzük, akkor a helyzet már szomorúbb.

Pedig a német kollégák anyagi helyzete, életminősége nem is olyan reménytelen.



Mi a teendő?

*A tanár személyisége életkoránál fogva már alig alakítható. Tekintettel arra, hogy a felmérés szerint több mint egyharmad(unk) meghasonlott a munkájával, egyáltalán nem haszontalan humortréningre biztatni, illetve azért, hogy ne jussunk el eddig a reménytelennek és károsnak tűnő állapotig, mi magunk is részesülhetünk a nevetés áldásos hatásából oly módon, hogy **a nevetést pedagógiai eszközeink közé emeljük.***

A nevetés, a jókedv, ha őszinte, ránk is visszahat. Az sem mellékes, hogy (Ekkehard Ossowski pszichológus [2004], az osnabrückeri egyetem humorológusa szerint) a humoros nevelő ritkábban betegszik meg!



Dilemmák

- Olyan gyorsan változik a világ, hogy nem is tudjuk milyen jövőre kellene felkészíteni a gyerekeket.
- Az is fontos, hogy tisztán lássuk, mi a helyzet a gyerekekkel, akiket fel kellene készíteni: mert a változó világgal együtt változnak a gyerekek is.
- Nagyon sok gyerek ma egyáltalán nem úgy működik, mint ahogy egy egészen más körülmények között felnövő generáció működött.
- Ha pedig gondok merülnek fel, akkor egyelőre csak diagnózisokat kapnak.



Túl sok inger, túl gyorsan élünk

A gyerekek mindig különböztek egymástól, most ez hangsúlyosabbá, jelentősebbé vált, ezért **jobban megjelennek a különbségek** is.

Maga a környezet is sok irányba fejlődött, változott, **hatalmas ingerkörnyezete** van ma a gyerekeknek.

Nem csak információkra kell gondolni, hanem **egyéb tényezőkre** is, például az ártalmas vegyi anyagokra, gyógyszerekre, elektromos zajszennyezésre...

Ha megvan rá a hajlam, akkor könnyen elindul egy folyamat, ami az **atipikus idegrendszeri** fejlődéshez vezet.



Pedagógiai kultúraváltás kell

Onnan ered a kultúránk, hogy az emberiség az ókortól kezdve főleg mozgással, művészettel, stratégiai játékkal művelte az agyát: de közben mára ez valahogy a háttérbe szorult.



Tudás átadása?

- A világhelyzet azt követeli, hogy több milliárd nyitottan és kritikusan gondolkodó ember legyen.
- Fő kérdés: hogyan lehet a gyerekekben a nyitott gondolkodást felébreszteni?
- Tudjuk, hogy egész biztosan hogyan **nem lehet: a tudásátadással**. Azzal nem, amikor azt mondjuk, hogy a dolgok ilyenek és kész. Mert ezzel nincs mit kezdeni, itt nincs mit kérdezni, nem kell gondolkodni.



Szorong vagy unatkozik

- Nem az a baj ma, hogy a mai gyerekek a régiektől különböznek.
- Hanem az, hogy egymástól nagyon különböznek: az egységes közoktatás ezzel nem tud kezdeni semmit.
- Oda kell figyelni, hogy milyenek a gyerekek egyenként, és nem abból kiindulni, hogy „általában” milyen egy gyerek. **CURA PERSONALIS!**
- Ehhez viszont tényleg szükséges a **megismerő, megértő, elfogadó, fejlesztő attitűd**, amikor a gyerekeket tevékenységekben tartjuk, ahol annak is lényeges szerepe van, hogy a gyerek is érintettként beleszól, választ, dönt. **PROJEKTOKTATÁS!**



Megismerő-fejlesztő szemlélet

- A közoktatás előre kiszab mindent, a diáknak nincs beleszólása, választása, és bizony unatkoznak és kudarcot is vallhatnak.
- Ha iskolában kap egy feladatot, akkor vagy nagyon könnyen megcsinálja, vagy nem tudja megoldani – és ezzel a gyerekről semmit sem tudtunk meg.
- Ezt a minősítő-számonkérő-büntető szemléletet le kell váltani egy ismerő-fejlesztő szemléletre.



CÉL: Belső világunk gazdagítása

- ❖ Érzelmek, kapcsolataink, motivációink, több ezer éves kultúránk
- ❖ Be kell vonni őket a tanulási folyamatokba, napi életünkbe, így sokkal sikeresebb lesz a tárolás
- ❖ Fejleszteni kell belső világunkat, DE: információ robbanás
- ❖ Sajnos nincs rá „idő”, felületes tanulás, érzelmek kikapcsolása
- ❖ Agyra nehezedő adaptációs nyomás miatt: drogok, neurológia, kulturális örökség átadása silány
- ❖ Szociális izoláció – netes vásárlás, önzés, kis közösségek hiánya
- ❖ **Megoldás: művészeti nevelés, katartikus élmények (flow), etika, kisközösségek, teremtő tevékenység**



Belső világunk: a gyökerek és majd a szárnyak

- "A gyermekeink tőlünk kapják a gyökereiket, hogy később szárnyakat növeszthessenek." (Markham, 2016)
- A kiegyensúlyozott és egyben zavartalan fejlődés érdekében a kisgyermekeknek **mélyre nyúló és lehetőség szerint messzire szerteágazó** gyökérzetet kell növeszteniük annak megéléséhez, hogy erősen és biztonságosan léteznek saját világukban.
- Az érzelmi biztonság megélése nélkül a **gyerekek félnek a repüléstől**.
- Azok a gyermekek, akik **csak főgyökérzettel** rendelkeznek, a mélyre nyúló kapaszkodás miatt nem képesek felemelkedni; a bojtos gyökérzetet növesztők ellenben annak a kockázatát vállalják, hogy a szárnyuk fejletté válása előtt kiszakadnak a talajból (Polster-Hüther, 2017).
- Ahhoz, hogy a gyermeki agyban kialakuljon és elraktározódjon a korai kötődés/ősbizalom érzése, hogy stabilan belegyökereződjön a világba, mindenekelőtt **tapasztalatokra és élményekre** van szüksége.



Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

